

Nr 675

Av herr **Gustafsson** i Stenkyrka **m. fl.**, om upprättande av en marinbiologisk fältstation på Gotland.

(Lika lydande med motion nr 612 i Första kammaren)

Östersjön som recipient

Östersjön som landskapstyp och naturtillgång har livligt debatterats under de senaste åren, främst dess tilltagande nedsmutsning som diskuterats inte bara i fackkretsar i Sverige utan även i de övriga östersjöländerna: Finland, Sovjetunionen, Polen, Östtyskland, Västtyskland. Denna debatt har i Sverige utmynnat i en biologisk-hydrografisk undersökning av Östersjön i naturvårdsverkets regi som påbörjades hösten 1969. Våren 1970 anordnar de baltiska oceanograferna i Helsingfors ett symposium över Östersjöns föroreningssituation, och våren 1971 hålles »Second Baltic Symposium on Marine Biology» i Stockholm med Stockholms universitet som värd, där marinbiologiska grundforskningsproblem rörande Östersjön kommer att presenteras.

Östersjön som marinbiologiskt forskningsområde

Vad som kommit i skymundan i det nyvaknade intresset för Östersjön är emellertid dess internationella värde som forskningsobjekt. Östersjön är jordens största område med bräckt vatten. Det har en stabil, låg salthalt och en djur- och växtvärld med få arter men många individer. Det är en havsmiljö, som är utomordentligt väl lämpad för principiell marinbiologisk forskning. Bräckt vatten är en vanlig miljö i världshaven: vid grunda, avsnörda vikar, som den väldiga Laguna Madre i Texas, vid alla floders utlopp i havet, i laguner och strandsjöar. Gemensamt för alla dessa naturtyper är förutom den låga och växlande salthalten deras höga produktivitet. Här skördas den största mängden protein i världshaven, här odlas fisk och skaldjur i primitiva tidvattensdammar, fiskeområden som blir alltmer betydelsefulla i vår tilltagande strävan att mätta en hungrande värld.

Fältstationer

Den marinbiologiska forskningen i Östersjön har här en viktig uppgift att fylla i principiella studier av det ytterligt dynamiska samspelet mellan växterna, djuren och deras omvärld. Vid UNESCO:s Parisförhandlingar har också frågan väckts

om inte Östersjön borde fredas som ett viktigt studieobjekt för den internationella forskningen. Vilka är de materiella resurserna för en sådan stationär fältforskning? Sverige äger *en* marinbiologisk fältstation vid sin långa östersjökust, Finland, Sovjetunionen, Polen och Östtyskland ett flertal. Dessa stationer fungerar till en del som fartygsbaser, varifrån båtexpeditioner utgår för insamling av hydrografiskt och biologiskt material. Den svenska motsvarigheten är fiskeristyrelsens östersjöexpeditioner. Det är emellertid inte möjligt att från ett fartyg också studera det intrikata samspel mellan organismerna och deras miljö som nu är det mest eftersatta forskningsområdet och som är förutsättningen för en förräntning av naturkapitalet. Detta måste ske vid en fältstation. Medan de olika ländernas stationer sålunda också svarar för det landbaserade studiet av Östersjöns kustvatten saknas sådana forskningsmöjligheter vid ifrån kontinenten avlägsna ännu påverkade vatten.

Marinbiologisk fältstation på Gotland

Ett utomordentligt läge för en sådan fältstation är på Gotland. Frånvaron av större industrier och tätortsbebyggelse med åtföljande utsläpp gör vattnet kring öns kuster opåverkat. Närheten till det hydrografiskt och biologiskt intressanta Gotlandsdjupet samt öns läge mitt i Östersjön har redan gjort den till en samlingspunkt för alla östersjöländers forskningsfartyg. Gotland kan kanske också genom sitt isolerade läge lättare betraktas som »internationellt område» och skulle kunna bli en samlingspunkt för forskare från alla östersjöländer med åtföljande fritt informationsflöde. De praktiska förutsättningarna för en marinbiologisk fältstation på Gotland har redan utretts av Stockholms universitet i samband med Askölaboratoriets eventuella ersättning som »normalstation» vid ett uppförande av Trosa kraftverk. Bägge stationerna behövs emellertid parallellt: Askölaboratoriet för studier av det typiska ostörda skärgårdsområdets ekologi och Gotlandslaboratoriet för studier av utsjöförhållandena. De internationella kontakter som togs av Stockholms universitet var också mycket positiva, och det framkom att tanken på en Gotlandsstation ej var en uteslutande svensk konstruktion. Professor Sven G. Segerstråle vid havsforskningsinstitutet i Helsingfors och professor Ernst Albert Arndt, Zoologiska institutionen i Rostock och biologisk ledare för Östtysklands stora satsning på marinbiologi välkomnade mycket varmt ett forskningscentrum mitt i Östersjön. Svenska fiskeristyrelsen skulle också enligt havsfiskelaboratoriets föreståndare dr Armin Lindqvist ha stor nytta av en replipunkt på Gotland.

En utlöpare av Stockholms universitet på Gotland i form av en forskningsstation skulle också utgöra ett mycket viktigt led i vår strävan att i denna landsända få till stånd en universitetsfilial. Gotland erbjuder en utomordentlig miljö inte bara för forskning utan också för undervisning.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag angående inrättande av en marinbiologisk fältstation på Gotland.

Stockholm den 28 januari 1970

Torsten Gustafsson (cp)
i Stenkyrka

Nils Franzén (cp)

Folke Björkman (m)

Bengt Arweson (s)

Karl-Erik Strömberg (fp)
